

Gids met goede praktijken tegen seksuele intimidatie voor het festival- en feestmilieu en op campussen van universiteiten en hogescholen

Prof. dr. Koen Ponnet
Prof. dr. Wim Hardyns
Drs. Janneke Schokkenbroek
Drs. Thijs Hauspie

November 2023

Universiteit Gent

Faculteit Politieke & Sociale Wetenschappen
Vakgroep Communicatiewetenschappen
Onderzoeksgroep imec-mict
Sint-Pietersnieuwstraat 21, 9000 Gent

Faculteit Recht & Criminologie
Vakgroep Criminologie, Strafrecht en Sociaal Recht
Onderzoeksgroep IRCP
Universiteitstraat 4, 9000 Gent

Contact:

Prof. Koen Ponnet - Koen.Ponnet@UGent.be

Prof. Wim Hardyns - Wim.Hardyns@UGent.be

Gelieve te citeren als:

Ponnet, K., Hardyns, W., Schokkenbroek, J.M. & Hauspie, T. (2023). *Gids met goede praktijken tegen seksuele intimidatie voor het festival- en feestmilieu en op campussen van universiteiten en hogescholen*. Gent: Universiteit Gent. DOI: 10.6084/m9.figshare.24898197

Dit rapport is een samenwerking tussen Universiteit Gent en Plan International België.

Plan International België is een niet-gouvernementele ontwikkelingsorganisatie die zowel actief is op meerdere continenten wereldwijd als in België in de strijd voor de rechten van kinderen en gelijke kansen voor meisjes. We versterken meisjes en jonge vrouwen om hun rechten zelf te kunnen claimen en actieve actoren voor meer gendergelijkheid te worden.

Inhoud

1.	Achtergrond.....	4
2.	Een aanpak op drie niveaus.....	4
	Niveau 1: de bezoekers.....	5
	Niveau 2: de medewerkers.....	5
	Niveau 3: de omgeving.....	7
3.	Percepties adolescenten met betrekking tot preventie- en interventietechnieken.....	8
	Intimidatie ervaringen als getuige en/of slachtoffer.....	8
	Mate van aangrijpendheid.....	9
	Aanbevelingen.....	10
4.	Bestaande initiatieven gericht op het nachtleven, campussen en festivals.....	11
	Nachtlevens.....	11
	Campussen.....	12
	Festivals.....	14
5.	Initiatieven tegen straatintimidatie en seksuele intimidatie in het openbaar vervoer.....	15
6.	Referenties.....	16
	Appendix 1. Scenario's seksuele intimidatie in het nachtleven, op de campus, en op een festival.....	19
	Appendix 2. Codeboom van de aanbevelingen, gebaseerd op de 5 A's.....	20
	Appendix 3. Materiaal initiatieven ter preventie van seksuele intimidatie in het nachtleven.....	21
	Appendix 4. Materiaal initiatieven ter preventie van seksuele intimidatie op de campus.....	22
	Appendix 5. Materiaal initiatieven ter preventie van seksuele intimidatie op festivals.....	25

Gids met goede praktijken tegen seksuele intimidatie voor het festival- en feestmilieu en op campussen van universiteiten en hogescholen

1. Achtergrond

Seksuele intimidatie en seksueel geweld in de openbare ruimte zijn een doordringend en actueel probleem in de samenleving. Uit een recente peiling van Plan International (2019) onder 700 Belgische jongeren van 15 tot 24 jaar uit de steden Antwerpen, Brussel & Charleroi, blijkt dat 91% van de meisjes en 28% van de jongens al slachtoffer zijn geweest van seksuele intimidatie. Uit een ander surveyonderzoek, dat werd uitgevoerd door onderzoekers van de Universiteit van Luik, kwam tevens naar voren dat 9 op de 10 vrouwen (tussen de 15 en 34 jaar) in Brussel het afgelopen jaar te maken heeft gehad met ongepast gedrag op straat (Gosselin, 2019).

Hoewel seksuele intimidatie in de publieke ruimte een universeel probleem is, is de aanpak ervan bij voorkeur context specifiek. In elke context kunnen zich immers situaties voordoen die eigen zijn aan die specifieke context, en die dus enige kennis van die context vergen. Specifiek zal in deze gids worden ingegaan op drie contexten waarin seksuele intimidatie een veelvoorkomend probleem blijkt te zijn: (1) in het nachtleven; (2) op campussen van universiteiten en hogescholen, en (3) op festivals. Deze drie contexten worden alle drie gekenmerkt door een aantal zaken die de kans op seksuele intimidatie verhogen. Zo worden deze omgevingen hoofdzakelijk ingericht op en ingevuld door grote hoeveelheden jongvolwassenen die zich in nauwe nabijheid van elkaar begeven. Niet alleen komt slachtoffer- en daderschap van seksuele intimidatie vaak voor onder jongvolwassenen (Bolduc et al., 2023), maar jongvolwassen omstanders beschikken dikwijls (nog) niet over de benodigde kennis en hulpmiddelen om in te grijpen wanneer seksuele intimidatie voorkomt. Tot slot kunnen we vaststellen dat in alle drie deze contexten, en met name op festivals en in het nachtleven, grote hoeveelheden alcoholconsumptie of middelengebruik in het algemeen aanwezig zijn, wat tevens de kans op grensoverschrijdend gedrag sterk vergroot (Graham et al., 2014).

In wat volgt wordt een overzicht gegeven van de aanpak van seksuele intimidatie in het nachtleven, op de campus, en op festivals. Deze informatie is verzameld middels diepte-interviews met experts, een online vragenlijst afgenomen bij personen die een opleiding volgden bij Plan International, en tot slot een literatuurstudie om bestaande initiatieven in kaart te brengen.

2. Een aanpak op drie niveaus¹

In de wetenschappelijke literatuur is er geen allesomvattend overzicht te vinden van maatregelen die organisatoren (bv. café uitbaters, festivalorganisatoren, universiteiten) kunnen hanteren om ervoor te zorgen dat seksuele intimidatie minder voorkomt (preventie), en -indien het voorkomt- hoe slachtoffers, daders en omstanders het best begeleid worden. Uit interviews met experts kwamen echter heel wat nuttige tips naar boven.

---

¹ Gebaseerd op de diepte-interviews met experts.

Verschillende experts geven aan dat er bij organisaties nog vaak een gebrek aan erkenning is dat seksueel grensoverschrijdend gedrag ook op hun site of in hun context voorkomt. Erkenning is echter de basis van preventie. Daarom is het nuttig en noodzakelijk dat er wetenschappelijk onderzoek gedaan wordt naar het voorkomen van seksuele intimidatie en seksueel grensoverschrijdend gedrag. Kennis van cijfers zorgt immers voor erkenning van het probleem en een verhoogd bewustzijn van de omvang van het fenomeen. Seksuele intimidatie gaat ook over een machtsverhouding: iemand heeft meer macht dan de ander. Het wegnemen van die macht is dus belangrijk. Hierbij kunnen organisaties maatregelen nemen op drie niveaus: (a) de bezoekers, (b) de medewerkers, en (c) de omgeving.

Niveau 1: de bezoekers

Ten eerste moeten organisatoren maatregelen nemen gericht naar hun **bezoekers**. Hierbij moet men onder meer denken aan het vergroten van het bewustzijn van seksuele intimidatie, het bespreekbaar maken en vergroten van een omstaandereffect, en informatie verschaffen over hoe en waar bezoekers aangifte kunnen doen van een incident (meldpunt). Verschillende experts geven aan dat affiches die bezoekers informeren over een *zero tolerance* beleid of affiches die wijzen op solidariteit, een eerste stap zijn. Affiches op festivals of in het nachtleven kunnen bijvoorbeeld duidelijk maken dat als je danst en iemand je aanraakt zonder dat je dit wilt, dit niet ok is. Experts geven ook aan dat sommige bezoekers bepaalde gebeurtenissen minimaliseren ('het is niet zo erg'), en dat ze daarom geen aangifte doen. Affiches kunnen aan bezoekers duidelijk maken wat de omvang van een fenomeen is, en hoe aangifte kan gedaan worden. Als bijkomende tip werd gegeven dat het zeer effectief is om dergelijke affiches in de toiletten te hangen, omdat dit een plek is waar bezoekers even alleen zijn en minder afgeleid zijn door de omgeving. De meeste experts benadrukken ook dat het belangrijk is dat medewerkers met de bezoeker(s) in dialoog gaan. Bijvoorbeeld: Als een medewerker aan de inkom staat van een festival of bar, kan die de bezoeker rechtstreeks aanspreken, en duidelijk maken dat er verschillende medewerkers rondlopen die aanspreekbaar zijn. Kleine agressies kunnen zo vlug onderdrukt worden en er ontstaat een gevoel van veiligheid.

Niveau 2: de medewerkers

Ten tweede moeten organisatoren maatregelen nemen gericht naar de **medewerkers**. Hierbij moet er een onderscheid gemaakt worden tussen vrijwillige en professionele medewerkers. Zowel professionele als vrijwillige medewerkers moeten opgeleid worden om te leren hoe ze een 'we care' team kunnen worden. Bij vrijwillige medewerkers kan de opleiding kortdurend zijn. Bij professionele medewerkers moet de opleiding wederkerend zijn, en moet er gewerkt worden met en aan een draaiboek. Bij elke opleiding moet aan bod komen hoe de medewerker kan ingrijpen bij bepaalde situaties (bv. kleine agressie, dronkenschap), welke houding de medewerker kan en moet aannemen indien er een vermoeden is van seksuele intimidatie, hoe men kan doorverwijzen, enzovoort.

Een mogelijke manier om als medewerker om te gaan met grensoverschrijdend gedrag is door gebruik te maken van de 5D-benadering (Distraire, Documenter, Diriger, Déléguer et Dialoguer). Deze methode komt overeen met de 5 A's benadering, die ook door [Sensoa](#) wordt gepromoot ([Sensoa, 2021](#)): Anderen betrekken, Afleiden, Afzonderen, Aanspreken en Aanwezig blijven. Alle experts geven aan dat 'dialoguer/aanspreken' de belangrijkste stap is. Bij deze stap gaat over het zorgen voor mensen: hoe het slachtoffer aanspreken, ervoor zorgen, en correct

doorverwijzen. Het is vooral het slachtoffer dat bepaalt hoe er gereageerd wordt door de medewerker (bv. al dan niet politie bellen, al dan niet even blijven zitten). De medewerker mag zich niet opdringen, maar moet het slachtoffer alle mogelijke opties aanreiken. Hierdoor wordt er respect gegeven aan het slachtoffer en wordt er aan het slachtoffer de mogelijkheid geboden om de macht terug te krijgen.

Vrijwillige medewerkers: Zoals hierboven vermeld is kennis hebben over seksuele intimidatie een belangrijke eerste stap voor bewustzijn en sensibilisering. Aan vrijwillige medewerkers moet seksuele intimidatie (en de verschillende vormen ervan) uitgelegd worden. Experts geven aan dat vrijwilligers vooral open moeten staan voor sensibilisering ten aanzien van seksuele intimidatie. Daarnaast wordt er aangeraden dat vrijwilligers kortdurende trainingen volgen (bv. een of twee uurtjes), waarbij ze aangeleerd krijgen hoe ze micro-agressieve situaties en wederzijdse toestemming kunnen herkennen, hoe ze kunnen ingrijpen indien dit noodzakelijk is, naar wie een mogelijk slachtoffer moet doorverwezen worden, het belang van de lichaamshouding, mensen aanspreken, enzovoort. Elke training moet context specifiek zijn. Op een festival en in het nachtleven wordt er bijvoorbeeld meer alcohol gedronken dan op een campus, hetgeen een drempelverlagend effect heeft op de gebruiker ervan.

Er zijn echter niet alleen verschillen tussen festivals, nachtleven en campussen, maar ook binnen deze drie contexten zijn er verschillen: elk festival of bar heeft immers zijn eigen publiek en cultuur, waardoor op-maat-gemaakte trainingen noodzakelijk zijn. Plan Sacha geeft na de training medewerkers een kleine pin die ze kunnen opspelden. De pin betekent dat de vrijwillige medewerker aandachtig is voor seksuele intimidatie en hiervoor mag aangesproken worden. Als een bezoeker bijvoorbeeld het gevoel heeft dat die aangestaard wordt, kan hij naar de vrijwilliger met de pin gaan, en vragen hoe hier best mee kan omgegaan worden. Indien de vrijwilliger even zelf wil meedoen aan een event (bv. op een festival), dan kan die de pin weer afdoen. Als meerdere vrijwilligers een pin dragen, wordt er ook een signaal gegeven dat er een collectieve weerstand is tegen seksuele intimidatie. Zoals hierboven vermeld is er bij seksuele intimidatie immers sprake van een machtsverhouding. Het is dus belangrijk om de macht terug te geven aan degene die seksueel geïntimideerd wordt. Net zoals bij de affiches, wordt ook de toiletten getipt als een goede plek om vrijwilligers te positioneren die aangesproken kunnen worden.

Professionele medewerkers: Naast de vrijwilligers heb je ook het professionele team van medewerkers. Professionele medewerkers moeten een diepgaandere training krijgen van meerdere dagen. Vooreerst is het belangrijk dat het personeel tijdens de training onderricht wordt over wat seksuele intimidatie en grensoverschrijdend gedrag is (*key concepts*), en welke condities ervoor zorgen dat seksueel grensoverschrijdend gedrag vlugger (of minder vlug) zal voorkomen. In zekere zin gaat het dus over het doorgeven van horizontale kennis, zodat iedereen op dezelfde lijn zit. Behalve horizontale kennisoverdracht is er de contextuele specificiteit. Elke context is anders, en er moet met de professionele medewerkers nagegaan worden welke situaties zij reeds hebben meegemaakt, waar zij tegenaan liepen, welke protocollen ze reeds hanteren. Bijgevolg moet er tijdens de training ook gewerkt worden aan een draaiboek waaraan de professional zich moet houden indien er sprake is van seksuele intimidatie. Een draaiboek kan geen *one-size-fit-all approach* hanteren. Elk draaiboek met bijhorend protocol is context specifiek en houdt rekening met de waarden en normen van de organisator. Een draaiboek moet ook permanent updatet worden. Hierbij moet men er voor zorgen dat alle professionele medewerkers (security, barpersoneel, programmatoren, wc personeel, stafleden, etc.) op de hoogte zijn van

het draaiboek, en onder het protocol vallen. Als een professionele medewerker iets ziet gebeuren, dan moet er volgens het protocol gehandeld worden (wat doen, wie bellen, al dan niet naar slachtoffer toestappen). Een draaiboek met protocollen is dus een weloverwogen document waarbij er zo min mogelijk plaats is voor improvisatie en waarbij er op een gecoördineerde manier gehandeld wordt door het de professionele medewerkers. Omtrent de nazorg hebben experts ook een duidelijke visie: professionele medewerkers zijn geen opgeleide hulpverleners. Het is belangrijk dat na een incident goed voor de slachtoffers gezorgd wordt, maar ook dat ze doorverwezen worden naar een medisch of psychologisch zorgteam of de politie.

Niveau 3: de omgeving

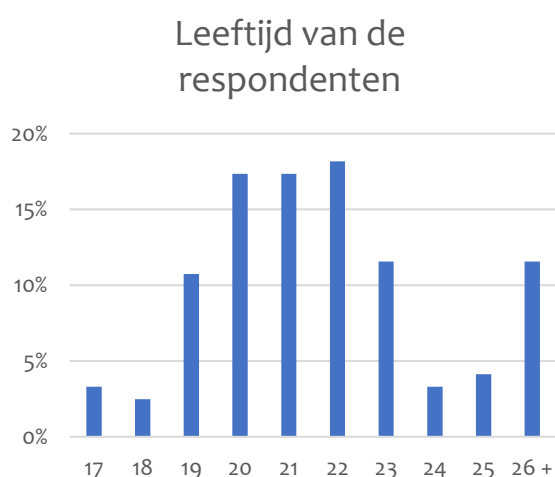
Ten derde moeten organisatoren maatregelen nemen gericht op de **omgeving**. Dit kan gaan van over voldoende licht voorzien, bepaalde ruimtes (of standjes) voorzien waar medewerkers aanspreekbaar zijn, camera's plaatsen, safe zones creëren. Als er safe zones aanwezig zijn, moet er in het draaiboek (zie niveau 2) een stappenplan uitgewerkt worden over hoe deze plek gecommuniceerd wordt naar bezoekers (bv. via stickers op binnenkant van wc hokjes, led signalisatie, socials), hoe de safe zone best kan ingericht worden (goede verlichting, voldoende stoelen, water, fruit, doorverwijsfolders, papieren zak voor eventueel forensisch onderzoek), en welke procedures moeten gevolgd worden om bezoekers (bv. slachtoffers, getuigen) zo goed mogelijk te begeleiden (bv. do's en don'ts over hoe reageren op slachtoffer, weten wat belangrijk is rond bewijsmateriaal bij serieuze situaties van seksueel grensoverschrijdend gedrag).

Met betrekking tot de omgeving kan bovendien ingezet worden op de principes van *Crime Prevention Through Environmental Design* (CPTED). Daarbij kan worden verondersteld dat architecturale aanpassingen in de omgeving de opportuniteiten voor grensoverschrijdend gedrag kunnen beperken en het veiligheidsgevoel kunnen vergroten. Het gaat hierbij onder andere om maatregelen die zorgen voor meer toezicht (bv. voorzien van verlichting, bewakingsagenten), toegangscontrole (bv. vermijden van ongewenste bezoekers), territorialiteit (bv. duidelijke afbakening van het terrein, geen donkere plekjes), onderhoud (bv. propere toiletten, voldoende ruimte) en sociale activiteiten (bv. stimuleren van de informele sociale controle). Voorgaande studies tonen beloftevolle resultaten (zie o.a. Sas et al, 2022) wanneer wordt ingezet op toegangscontrole, territorialiteit, onderhoud en toezicht. Om in te zetten op toegangscontrole kunnen hoger onderwijsinstellingen, festivals en de grotere clubs de sociale controle aan in- en uitgangen vergroten door bijvoorbeeld een onthaal te voorzien. Daarnaast kunnen selectief in- en uitgangen, hekwerken, pictogrammen, verlichting of landschapselementen voorzien worden die personen doorheen de ruimtes van een bepaalde context leiden. Om meer territorialiteit te creëren of een duidelijk onderscheid te maken tussen de private en publieke ruimte, is het belangrijk dat dit duidelijk wordt aangegeven. Daarnaast kunnen hekken of groenzones zorgen voor fysieke barrières tussen de openbare ruimte en een specifieke campus, festivalsite, of bar/club. Maatregelen zoals een grotere sociale controle door buurtbewoners en beveiligingsbewuste personeelsleden en studenten zorgen voor meer toezicht op de campus. Daarnaast is het belangrijk dat moeilijk zichtbare locaties, zoals donkere stegen, worden vermeden door bijvoorbeeld struiken laag te houden en voldoende verlichting te voorzien.

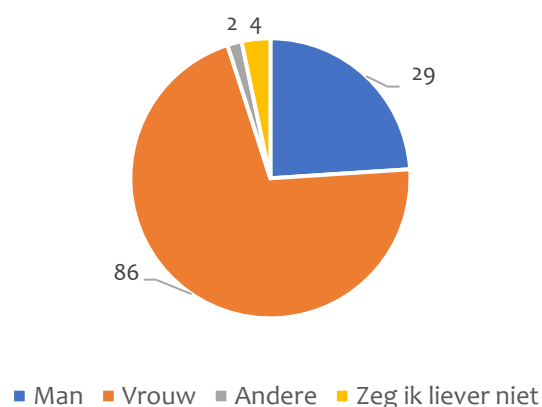
3. Percepties adolescenten met betrekking tot preventie- en interventietechnieken²

Naast expertinterviews hebben we personen die deelnamen aan een training van Plan International enkele vragen voorgelegd omtrent preventie- en interventietechnieken. Specifiek kregen deze respondenten in een online vragenlijst scenario's voorgelegd waarin een situatie van seksuele intimidatie wordt beschreven in de context van het nachtleven, campussen, en festivals. Aan de respondenten werd gevraagd hoe ernstig zij de situatie inschatten en welke aanbeveling zij aan de gezaghebbende instantie (nl. baruitbater, universiteitsbestuur, of festivalorganisatie) zouden meegeven van hoe in deze situatie te handelen en/of toekomstige situaties te voorkomen.

In totaal namen 122 personen deel aan het vragenlijstonderzoek in de periode maart-juni 2023, waaronder 86 vrouwen (70%) en 29 mannen (24%). Twee personen identificeerden hun geslacht als 'anders' en vijf personen deelden liever niet hun geslacht. De meeste respondenten waren tussen de 19 en 23 jaar. In totaal vulden 96 respondenten (78.7%) de vragenlijst in het Nederlands in, en 26 (21.3%) in het Frans.

Gender van de respondenten

Intimidatie ervaringen als getuige en/of slachtoffer

Allereerst werd aan de respondenten gevraagd of zij reeds zelf als slachtoffer of getuige geconfronteerd zijn geweest met (1) verbale intimidatie (vb. fluiten, beledigen, ongewenst geflirt), (2) seksuele intimidatie zonder fysiek contact (vb. gevolgd worden, seksuele toenaderingen) en (3) seksuele intimidatie met fysiek contact (vb. ongewenste aanrakingen, betasten). Voor alle drie deze vormen van intimidatie bleek dat de meeste respondenten dit al eens hadden meegemaakt, als getuige, als slachtoffer, of allebei. Tabel 1 geeft een overzicht van de antwoorden³.

² Gebaseerd op vragenlijstonderzoek met Plan International trainees.

³ 16 respondenten hebben deze vraag niet beantwoord

Tabel 1

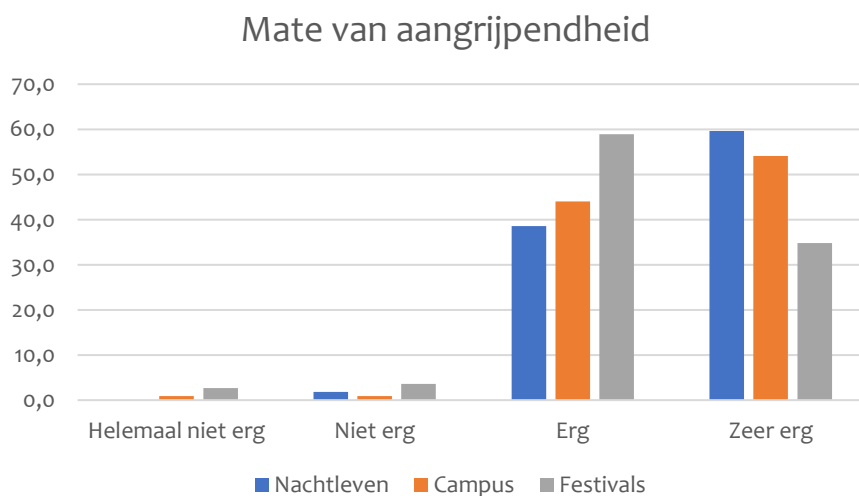
Intimidatie ervaringen van respondenten, als getuige, slachtoffer, of beide.

	Fluiten, beledigen, discriminerende grappen, ongewenst geflirt, ongewenste opmerkingen over iemands lichaam, enz.		Gevolgd worden, ongewenste blikken, andere seksuele toenaderingen, exhibitionisme, openbare masturbatie, enz.		Ongewenste aanrakingen of lichamelijk contact, arm om de schouder, schuren, betasten, fysieke aanval, verkrachting, enz.	
	n	%	n	%	n	%
1 Nee	2	1,9	22	20,8	20	18,9
2 Ja, enkel als getuige	12	11,3	12	11,3	11	10,4
3 Ja, enkel als slachtoffer	5	4,7	21	19,8	19	17,9
4 Ja, zowel als getuige en als slachtoffer	87	82,1	51	48,1	56	52,8

Zoals gesteld werden aan de respondenten drie scenario's voorgelegd over het nachtleven, campussen en festivals (zie appendix 1). Na elk scenario werd aan de respondenten gevraagd hoe aangrijpend zij het scenario vonden (met antwoordopties gaande van 'helemaal niet erg' tot 'zeer erg'). Ook werd aan de hand van een open vraag gepeild wat de gezaghebbende persoon of instantie (nl. de uitbater, het universiteitsbestuur, of de festivalorganisatie) kan doen om dergelijke situatie te voorkomen. Deze open antwoorden werden gecodeerd aan de hand van de eerdergenoemde 5 A's: (1) Anderen betrekken; (2) Afleiding creëren; (3) Afzonderen; (4) Aanspreken; (5) Aanwezig blijven, alsook de bijkomende categorie 'weet het niet' en de bijkomende categorie 'meer preventieve maatregelen voorzien'. Deze categorisatie wordt tevens weergegeven in appendix 2.

Mate van aangrijpendheid

Uit de analyses blijkt dat nagenoeg alle respondenten elk van de drie scenario's aangrijpend vinden.

Aanbevelingen

Uit de vraag wat de gezaghebbende persoon of instantie volgens de respondent kan doen, zijn meerdere aanbevelingen naar voren gekomen om van het nachtleven (107 aanbevelingen), de campus (107 aanbevelingen) en festivals (111 aanbevelingen) een veiligere plek te maken. De aanbevelingen worden besproken per categorie waarin deze op basis van codering zijn ingedeeld (nl. 'weet het niet', 'meer preventieve maatregelen voorzien', de '5 A's', en 'sanctioneren').

Weet het niet. Verschillende respondenten gaven aan dat ze niet weten wat de personen of organisatie kan doen, dit was in totaal het geval bij 13 respondenten (12%) voor het nachtleven, 21 (20%) voor de campussen en 31 (29%) voor de festivals. Het is duidelijk dat respondenten minder zicht hebben op wat universiteiten en festivalorganisatoren kunnen doen, dan hetgeen café uitbaters kunnen doen.

Meer preventieve maatregelen voorzien. De respondenten gaven aan dat vooral verantwoordelijken van hogescholen/universiteiten (52%, 55 antwoorden) en festivalorganisatoren (54%, 57 antwoorden) preventieve maatregelen moeten nemen, in vergelijking met café uitbaters (27%, 29 antwoorden). Er zijn echter grote verschillen in voorgestelde maatregelen naargelang de setting.

- De meest voorgestelde preventieve maatregelen voor *café uitbaters* zijn (van hoog naar laag): camera's ophangen, meer personeel inzetten, in toiletten QR code of telefoonnummers ophangen, en personeel opleiden.
- De meest voorgestelde preventieve maatregelen voor verantwoordelijken van *hogescholen/universiteiten* zijn (van hoog naar laag): (anonieme) meldpunten inrichten, en sensibiliseren van studenten (en personeel) door middel van campagnes en in de lessen.
- De meest voorgestelde preventieve maatregelen voor *festivalorganisatoren* zijn (van hoog naar laag): meer stewards/security inzetten, affiches en flyers verspreiden, duidelijke meldpunten inrichten, grotere domeinen voorzien, en safe places creëren.

De 5 A's. Er zijn grote verschillen in de aanpak van seksuele intimidatie naargelang de setting. In wat volgt overlopen we de 5 A's één voor één.

- *Hulp inroepen van anderen:* Vooral café uitbaters (17 opmerkingen) worden verondersteld de hulp in te roepen van anderen, waarbij 'de politie erbij halen' het vaakst vermeld wordt. In het scenario van de hogescholen/universiteiten (2 opmerkingen) en festivals (1 opmerking) wordt amper voorgesteld om de hulp van anderen in te roepen.
- *Aandacht afleiden:* De aandacht afleiden van de gebeurtenis wordt amper vermeld als mogelijke oplossing, 3 opmerkingen voor nachtleven, geen opmerking voor hogescholen/universiteiten, en 1 opmerking voor festivals
- *Afzonderen slachtoffer/weghalen dader:* Vooral café uitbaters (44 opmerkingen) worden verondersteld het slachtoffer af te zonderen of de dader te verwijderen. In het scenario van hogescholen/universiteiten (4 opmerkingen) en festivals (3 opmerkingen) wordt dit amper voorgesteld.
- *Aanspreken van dader:* Vooral café uitbaters (44 opmerkingen) en docenten (24 opmerkingen) worden verondersteld om de daders direct aan te spreken op hun gedrag. Bij festivals (5 opmerkingen) wordt dit amper voorgesteld.

- *Aanwezig zijn en ondersteuning bieden*: in het scenario van het nachtleven (21 opmerkingen) wordt het vaakst voorgesteld om aanwezig te blijven en het slachtoffer ondersteuning te bieden, met respectievelijk 3 en 2 opmerkingen in het scenario van hogescholen/universiteiten en festivals.

Sanctioneren. Opvallend is dat bij het scenario van hogescholen/universiteiten 24 keer werd vermeld dat de professor (of een andere verantwoordelijke) de student moet sanctioneren (schorsing, tuchtsanctie).

Als we alle bevindingen samenvatten, dan merken we dat de meeste respondenten de drie scenario's erg aangrijpend vinden, maar dat er grote verschillen zijn in aanbevelingen naargelang het scenario. Van **café uitbaters** wordt voornamelijk verwacht dat ze preventieve maatregelen nemen door meer personeel in te zetten en meer camera's op te hangen. Tevens wordt van hen verwacht dat ze zelf de dader aanspreken en uit hun etablissement verwijderen, de politie op de hoogte brengen, en het slachtoffer ondersteunen. Van verantwoordelijken van **universiteiten/hogescholen** wordt voornamelijk verwacht dat ze preventieve maatregelen nemen door meldpunten in te richten en studenten te sensibiliseren (door campagnes en door onderwijs). Tevens wordt van hen verwacht dat ze de daders aanspreken en ook sanctioneren. Dit laatste betekent dat sancties ten aanzien van seksuele intimidatie in het onderwijsreglement moet opgenomen worden. Van verantwoordelijken van **festivals** wordt voornamelijk verwacht dat ze preventieve maatregelen nemen door meer personeel in te zetten, sensibiliseren aan de hand van affiches, meldpunten en voldoende ruimte voorzien.

4. Bestaande initiatieven gericht op het nachtleven, campussen en festivals⁴

Tot slot werd een literatuurstudie uitgevoerd om reeds een beeld te krijgen van bestaande preventie en interventie initiatieven. Hieronder geven we een niet exhaustief overzicht van campagnes die reeds worden georganiseerd en gericht zijn op campussen, festivals en het nachtleven.

Nachtlevens

Een context die een unieke aanpak van seksuele intimidatie vereist, is het nachtleven. In wat volgt wordt een beschrijving gegeven van enkele nationale en internationale initiatieven om een veiliger nachtleven op te bouwen. Beeldmateriaal van deze initiatieven is terug te vinden in Appendix 3.

Diverse initiatieven werden reeds opgezet om het nachtleven in België veiliger te maken. Zo lanceerde Stad Brussel in 2022 het actieplan '[Niets zonder mijn toestemming](#)', waarin de stad 77 maatregelen presenteert om zo seksuele intimidatie tegen te gaan. Deze maatregelen zijn terug

---

⁴ Gebaseerd op literatuuronderzoek.

te vinden in Appendix 3B. Met betrekking tot de *nightlife scene* in Brussel worden zeer veel plannen opgezet om deze veiliger te maken. Zo wordt er in samenwerking met verschillende verenigingen ingezet op het ontwikkelen van empowerment-maatregelen voor potentiële slachtoffers, het verzorgen van zelfverdediging workshops, en het organiseren van niet-gemengde feestavonden. Ook werft Stad Brussel een coördinator aan voor intimidatie en nachtelijke intimidatie, en wordt de training van bewakers, en met name die van nachtwakers, uitgebreid om hen op te leiden over intimatie en hoe daarop te reageren. Ook wordt hierbij specifiek ingegaan op de opsporing en behandeling van personen onder invloed. Daarnaast spoort Stad Brussel uitbaters van nachtclubs aan om een *safer zone* (of relax room) in te richten, en om een begeleidingsprotocol op te stellen om mensen veilig naar huis te kunnen laten vertrekken wanneer zij “in een “onbeheersbare” staat van dronkenschap en/of overdosis en/of vergiftiging verkeren” (p. 18). Met het verplicht gebruikmaken van camera’s en het verbeteren van verlichting in feestzalen hoopt Stad Brussel de veiligheid verder te verhogen.

Net als in Brussel worden ook in Gent trainingen verzorgd voor uitbaters en omstanders om te kunnen omgaan met seksuele intimidatie (Van Damme, 2021). De Stad Gent heeft een *nightlife council*, een adviesraad met vertegenwoordigers uit het nachtleven en experts, die inzet op verschillende thema’s, waaronder seksuele intimidatie in het nachtleven. Ook stelde Stad Gent een ‘coördinator seksueel geweld’ aan en werd een meldingsplatform opgericht waar slachtoffers en omstaanders melding kunnen maken van seksuele intimidatie (Staes, 2021). Hoewel dergelijke meldingsplatformen niet altijd kwaliteitsvol worden ingericht en er met name in de opvolging en actie na een gemaakte melding nog enkele steken laten vallen (Hauspie et al., 2022), kan met dergelijke meldingen wel het wat, wie en waar van seksuele intimidatie incidenten beter in kaart worden gebracht. In Antwerpen werd onlangs in 2021 een Zorgcentrum na Seksueel Geweld geopend, om 24/7 slachtoffers van seksueel geweld dag en nacht te kunnen bijstaan met medische zorg, psychologische ondersteuning en forensisch onderzoek (UZA, 2021).

Het eerder aangehaalde ‘Ask for Angela’ initiatief, dat zijn oorsprong in Engeland kent (BBC News, 2016), wordt ook in cafés en nachtclub over de hele wereld toegepast. Het ‘Ask for Angela’ initiatief houdt in dat wanneer een feestganger bij het barpersoneel naar Angela vraagt, deze feestganger hiermee signaleert dat zich onveilig te voelen en ondersteuning nodig te hebben.

Campussen

Ook op de campus van universiteiten en hogescholen komt seksuele intimidatie voor. Zo bleek uit surveyonderzoek uitgevoerd bij studenten aan Universiteit Antwerpen dat bijna 8% van de vrouwelijke respondenten ooit al eens werd lastiggevallen op de campus omwille van seksuele redenen (Schokkenbroek et al., 2020). De campus is een unieke omgeving, wat vraagt om een unieke aanpak van seksuele intimidatie. Om deze reden wordt in wat volgt een beschrijving gegeven van enkele reeds bestaande nationale en internationale initiatieven om seksuele intimidatie op de campus tegen te gaan en een veiligere omgeving voor studenten te creëren. Beeldmateriaal van deze initiatieven is terug te vinden in Appendix 4.

De Universiteit van Freiburg in Duitsland zette een campagneprogramma op onder de naam [‘United against sexual harassment’](#). Specifiek werd deze campagne vormgegeven met drie posters, die breed verspreid werden over de campus, en enkele activiteiten. In totaal werden door de Universiteit van Freiberg drie activiteiten georganiseerd in de periode 2020-2021. Zo

werd er een *roundtable* georganiseerd, waarbij de gehele universitaire community (zoals studenten, academisch personeel, technische staf) werd uitgenodigd om te discussiëren over vormen van seksisme en seksuele intimidatie op de campus, en welke stappen genomen kunnen worden om dit tegen te gaan en slachtoffers te steunen. Ook werd er een virtueel evenement georganiseerd waarbij sprekers hun eigen ervaringen met seksisme en seksuele intimidatie deelden. Daarnaast werd aan het personeel van de universiteit een training gegeven waarin zij leerden hoe zij kunnen omgaan met situaties waarin seksuele intimidatie voorkomt, als slachtoffer en als getuige.

In België zijn vergelijkbare initiatieven opgezet, onder andere door de Universiteit Gent. Zo werd in 2019 een interne postercampagne ontwikkeld waarmee de universiteit hoopte af te rekenen met een aantal clichés. Met slogans als “Eens flirten, mag dat ook al niet meer” hoopten zij bewustwording te vergroten. Vergelijkbaar met de Universiteit van Freiburg wordt ook aan de Gentse universiteit anno 2023 *active bystander training* aangeboden met als doel om medewerkers te leren omgaan met situaties waarin seksuele intimidatie voorkomt. Bij de Katholieke Universiteit Leuven werd recentelijk ingezet op betere slachtofferondersteuning door een toegankelijk Centraal Meldpunt voor seksuele intimidatie op te richten en een netwerk van vertrouwenspersonen op te bouwen. Dit netwerk werkt tevens samen met een externe dienst voor preventie en bescherming, het IDEWE (KU Leuven, 2022). Aan de Universiteit van Antwerpen werd in 2021 op de Internationale dag tegen geweld tegen vrouwen de *Orange Your University* actie opgezet om solidariteit met de wereldwijde campagne tegen fysieke en seksuele agressie tegen vrouwen te tonen. Bij deze campagne worden wereldwijd monumenten in de kleur oranje gehuld. In Antwerpen werd in diezelfde periode één van de campusgebouwen twee weken lang oranje verlicht. Naast initiatieven die vanuit de universiteiten en hogescholen zelf worden opgezet, worden ook door studenten en andere betrokken organisaties initiatieven opgezet om bewustmaking te vergroten. Zo werd in 2022 door ca. 250 studenten en medewerkers van de Universiteit Gent deelgenomen aan een betoging (Neyt, 2022).

Op Europees niveau wordt seksuele intimidatie op de campus aangepakt met de [*It Stops Now!*](#) campagne, die onderdeel uitmaakt van het ESHTe (Ending Sexual Harassment and Violence in Third-Level Education) project, gefinancierd door de Europese Commissie. Als onderdeel van deze campagne werd onder andere een It Stops Now Toolkit gelanceerd, waarin verschillende feiten en cijfers over seksuele intimidatie op de campus worden vermeld en suggesties voor actie worden gedeeld. Zo worden beleidsmakers binnen de universiteit of hogeschool bijvoorbeeld aangespoord om een meldpunt in te richten en om medewerkers trainingen te geven om in de toekomst adequaat te kunnen handelen wanneer ongepast gedrag optreedt. Ook worden handvaten gegeven om zelf een campagne rondom seksuele intimidatie op te zetten. Deze toolkit is terug te vinden in Appendix 4E. Naast de toolkit zijn er tevens It Stops Now evenementen georganiseerd zoals webinars, workshops, en zelfs een conferentie.

Festivals

Uit cijfers van een vragenlijstonderzoek van Plan International als onderdeel van de #safefestival campagne (2018) bleek dat 1 op de 6 Belgische vrouwen slachtoffer werd van seksueel grensoverschrijdend gedrag op een festival in de afgelopen drie jaar. Zoals hierboven vermeld, is er nood aan onderzoek dat het voorkomen van seksuele intimidatie en grensoverschrijdend gedrag op een wetenschappelijke manier in kaart brengt. Ook op festivals roept de unieke context waarin men zich begeeft op tot een unieke aanpak van seksuele intimidatie. In wat volgt wordt een beschrijving gegeven van enkele initiatieven om een veiligere festivalbeleving te creëren. Waar mogelijk is beeldmateriaal van deze initiatieven te vinden in Appendix 5.

In België werden recentelijk diverse initiatieven opgezet om seksuele intimidatie op festivals te voorkomen. Zo stelde de organisatie van WECANDANCE, een festival dat jaarlijks op het strand van Zeebrugge plaatsvindt, enkele actieplannen op om het festival in 2022 nog veiliger te maken (De Corte, 2022). Allereerst werd er een herkenbaar meldpunt op het festivalterrein opgesteld, waar festivalgangers terecht konden als zij zich onveilig voelden of te maken hadden gehad met discriminatie, intoxicatie of grensoverschrijdend gedrag. Dit meldpunt werd herkenbaar gemaakt door er een groot vraagteken bij te zetten. Daarnaast creëerde de organisatie van WECANDANCE een *safe space*: dit is een beige gekleurde tent waar weinig prikkels aanwezig zijn en geen alcohol genuttigd wordt. Ook was hier hulpverlening aanwezig van FlowGent, een organisatie die evenementen ondersteunt om alles vlot en veilig te laten verlopen. Ook werden er sfeerbeheerders ingezet om een veilige omgeving te garanderen, en werd het (bar)personeel van WECANDANCE opgeleid om adequaat om te kunnen gaan met een situatie waarin seksuele intimidatie of ander ongewenst gedrag voorkomt. Hierbij kregen zij tevens instructies over het *Ask for Angela* codewoord, een initiatief dat is overgewaaid vanuit Engeland (BBC News, 2016). Wanneer een festivalganger om 'Angela' vraagt of een 'angel shot' besteld is dat een signaal voor de medewerker dat deze festivalganger zich onveilig voelt, en kan deze in veiligheid worden gebracht. Ook verzorgde WECANDANCE posters op de toiletten waar een QR code opstond die festivalgangers konden scannen om zo via WhatsApp in contact te komen met een vrijwillige hulpverlener die hen kan bijstaan bij een vervelende situatie.

Ook tijdens de Gentse Feesten van 2022 werden enkele initiatieven opgezet om de feesten veiliger te maken (Stad Gent, 2022). In samenspraak met stedelijke werkgroepen die werken rond seksueel grensoverschrijdend gedrag, het kernteam Gentse Feesten, en de pleinorganisatoren kwamen enkele acties tot stand. Specifiek werd een stickercampagne opgezet en werden twee boodschappen ('Nee is nee, enkel ja is oké' en 'Samen uit, samen thuis (zorg voor je vrienden)') verspreid via videoschermen en spandoeken om bewustmaking en sensibilisering te verhogen. Daarnaast werden er verschillende fysieke en online opleidingen aangeboden aan het barpersoneel, de pleinorganisatoren, en het extra personeel dat komt werken tijdens de Feesten. Ook de gemeenschapswachten en het toiletpersoneel werden geïnformeerd over (seksueel) grensoverschrijdend gedrag en wat zij kunnen doen. Om adequaat te kunnen handelen bij melding van grensoverschrijdend gedrag kregen alle pleinorganisaties een actieplan met duidelijke aanwijzingen. Tot slot werd net als bij WECANDANCE een fysiek meldpunt opgericht waar slachtoffers van discriminatie, intoxicatie, en seksuele intimidatie opgevangen en naar hulpdiensten begeleid werden. Tijdens de Gentse Feesten in 2022 werkte het concept drempelverlagend om meldingen te doen. In totaal waren er 45 meldingen (Open Vld Gent, 2023).

Buiten België worden er op diverse bekende internationale festivals ook initiatieven tegen seksuele intimidatie verzorgd. Op Glastonbury werd in 2022 de organisatie SARSAS gevraagd een standplaats te creëren waar festivalgangers terecht kunnen voor professionele begeleiding wanneer zij iets vervelends hebben meegemaakt (SARSAS, 2022). Daarnaast verzorgde SARSAS een seksuele intimidatie training voor het festivalpersoneel en boden zij ondersteuning bij het beleid. Daarnaast sluiten wereldwijd meer dan 100 festivals zich aan bij de 'Safer Spaces At Festivals' campagne van de *Association of Independent Festivals* (2022) door een charter te ondertekenen waarin zij beloven alle meldingen van seksuele intimidatie en seksueel geweld op hun festivalterrein serieus te zullen nemen en hier direct naar te handelen. Daarnaast tracht deze campagne middels posters festivalgangers aan te sporen om *active bystanders* te zijn, en als omstaander in te grijpen wanneer zij getuige zijn van een situatie waarin seksuele intimidatie voorkomt. De inhoud van dit charter is terug te vinden in Appendix 5E.

5. Initiatieven tegen straatintimidatie en seksuele intimidatie in het openbaar vervoer

Hoewel de eerder beschreven initiatieven specifiek gericht zijn op de unieke fysieke locatie van het nachtleven, campussen, en festivals, kunnen en moeten deze contexten eigenlijk breder worden opgevat. Immers, tijdens de verplaatsing van en naar deze fysieke plekken kan ook seksuele intimidatie voorkomen, en cijfers wijzen uit dat seksuele intimidatie op straat en in het openbaar vervoer zeer prevalent is. Zo kwam in een grootschalige literatuurstudie uit 2017 naar voren dat 15% tot 95% van de deelnemende vrouwen en meisjes reeds te maken hebben gehad met seksuele intimidatie of seksueel geweld in het openbaar vervoer (Gekoski et al., 2017). Uit een recent nationaal onderzoek in de Verenigde Staten bleek dat 68% van de vrouwen straatintimidatie heeft meegemaakt (Kearl et al., 2019).

Om deze reden worden in wat volgt enkele noemenswaardige lokale initiatieven besproken die straatintimidatie en intimidatie in het openbaar vervoer beogen, tegen te gaan. Om straatintimidatie tegen te gaan wordt op veel plekken binnen en buiten België een meldingsplatform opgericht, en worden met diverse campagnes zoals de ['Join the FAM'](#) campagne in Brussel lokale bewoners aangespoord om actieve omstaanders te zijn die handelen wanneer zij getuige zijn van seksuele intimidatie (equals.brussels, 2022).

Om mobiliteit veiliger te maken verzorgt Stad Gent omstaandertrainingen voor personeel van de vervoersdiensten De Lijn en NMBS (Stad Gent, 2023), en ook in het actieplan van Stad Brussel worden vervoersdiensten betrokken door voorlichtingen te verzorgen en hen van campagnemateriaal zoals posters te voorzien. Tevens in Brussel kunnen personen die zich onveilig voelen met een "safe taxi"-code een taxi bestellen. Deze bestelling krijgt bij gebruik van die code prioriteit om zo de klant op snelle wijze te kunnen ophalen en te verplaatsen naar een door hun gewenste locatie. Door het gebruik van deze "safe taxi"-code wordt het voor de taxichauffeur duidelijk dat de klant zich in een situatie bevindt waarin zij zich onveilig voelen, en hierdoor kan de chauffeur eerder met de juiste reflexen hulp bieden. Ook buiten België zijn er enkele veelbelovende initiatieven opgezet om een veiligere verplaatsing mogelijk te maken. Zo wordt in verschillende grote steden (bv. Parijs, Montreal, Toronto, Brasilia en Istanboel) gewerkt met *on-*

demand afstaphaltes tijdens busritten. Dit initiatief is exclusief voor vrouwen (en soms ook kinderen), en stelt hen in staat om 's avonds aan een chauffeur te vragen om te stoppen bij een niet-reguliere halte, zodat ze zo dicht mogelijk bij hun bestemming kunnen afstappen en onveilige afstaphaltes kunnen vermijden (McCasland et al., 2018).

6. Referenties

- Association of Independent Festivals. (2022). *Safer Spaces at Festivals*. <https://aiforg.com/initiatives/safer-spaces/>
- BBC News. (2016, 2 november). 'Ask for Angela' campaign gets global attention. *BBC News*. <https://www.bbc.com/news/uk-37855009>
- Bolduc, M. L., Martin-Storey, A., & Paquette, G. (2022). Correlates of sexual harassment victimization among adolescents: A scoping review. *Journal of Social Issues*. <https://doi.org/10.1111/josi.12529>
- Brussels by Night Federation
<https://www.brusselsbynightfederation.be/>
- De Corte, L. (2022, 1 juli). Festivals nemen maatregelen tegen ongewenst gedrag: “Als iemand een ‘angel shot’ bestelt, gaan alarmbellen af”. *HLN*. <https://www.hln.be/gezond-en-gelukkig/festivals-nemen-maatregelen-tegen-ongewenst-gedrag-als-iemand-een-angel-shot-bestelt-gaan-alarmbellen-af~ad029460/>
- equal.brussels. (2022). *#jointhefam*. Gewestelijke Overheidsdienst Brussel. <https://jointhefam.brussels/nl#seksuele-intimidatie>
- Gekoski, A., Gray, J. M., Adler, J. R., & Horvath, M. A. (2017). The prevalence and nature of sexual harassment and assault against women and girls on public transport: an international review. *Journal of Criminological Research, Policy and Practice*, 3(1), 3-16.
- Gosselin, L. (2019). Recherche exploratoire sur le harcèlement au sein de l'espace public : Manifestations et incidences en Fédération Wallonie-Bruxelles [Masterthesis]. Université de Liège, Luik, België.
- Graham, K., Bernards, S., Wayne Osgood, D., Abbey, A., Parks, M., Flynn, A., Dumas, T., & Wells, S. (2014). “Blurred lines?” Sexual aggression and barroom culture. *Alcoholism: Clinical and Experimental Research*, 38(5), 1416-1424. <https://doi.org/10.1111/acer.12356>
- Hauspie, T., Sas, M., Schokkenbroek, J. M., Ponnet, K., & Hardyns, W. (2022). Een methodologische blik op online meldingsplatformen voor straatintimidatie. *Panopticon*, 43(1), 124-129.
- It Stops Now. (2019). *Ending Sexual Harassment and Violence in Third Level Education (ESHTE)*. <https://www.itstopsnow.org/en/about>

- Kearl, H., Johns, N. E., & Raj, A. (2019). Measuring# MeToo: A national study on sexual harassment and assault. *UC San Diego Center on Gender Equity and Health*. <https://stopstreetharassment.org/wp-content/uploads/2012/08/2019-MeToo-National-Sexual-Harassment-and-Assault-Report.pdf>
- KU Leuven. (2022, 16 maart). *KU Leuven reageert op Pano-reportage grensoverschrijdend gedrag*. <https://nieuws.kuleuven.be/nl/2022/ku-leuven-reageert-op-pano-reportage-grensoverschrijdend-gedrag>
- McCasland, H., Travers, K., Sanchez, S. L., Brum, L., Dannatt, M., Justo, L., & van den Nieuwenhof, A. (2018). Safety and public space: Mapping metropolitan gender policies. *Metropolis, Barcelona*.
- Neyt, G. (2022, 15 februari). 250 betogers trotseren rotweer om grensoverschrijdend gedrag aan UGent aan te klagen. "Doofpot is te klein geworden". *Nieuwsblad*. https://www.nieuwsblad.be/cnt/dmf20220215_96865713
- Open Vld Gent. (2023, 6 maart). Opnieuw Meldpunt grensoverschrijdend gedrag op Gentse Feesten. <https://www.openvldgent.be/nl/Nieuws/754-Opnieuw-Meldpunt-grensoverschrijdend-gedrag-op-Gentse-Feesten>
- Plan International. (2018, 20 juni). *Zijn de Belgische zomerfestivals veilig voor meisjes?* <https://www.planinternational.be/nl/blog/zijn-de-belgische-zomerfestivals-veilig-voor-meisjes>
- Plan International. (2019). *Safer Cities: Voor veilige en inclusieve steden in Antwerpen, Brussel en Charleroi*. https://www.planinternational.be/sites/default/files/booklet_safercities_nl_2021.pdf
- SARSAS. (2022). *SARSAS at Glastonbury festival*. <https://www.sarsas.org.uk/sarsas-at-glastonbury-festival/>
- Sas, M., Hardyns, W., Ponnet, K., & Reniers, G. (2022). Campusbeveiliging : een samenspel van mens, omgeving en technologie. *Veiligheidsnieuws*, 215(56), 40-43.
- Schokkenbroek, J., Sas, M., Ponnet, K., & Hardyns, W. (2020). Seksuele intimidatie in (dating-) relaties en de publieke ruimte: een vergelijking tussen twee survey-onderzoeken bij Vlaamse universiteitsstudenten. *Panopticon*, 41(1), 99-106.
- Sensoa. (2021, 12 oktober). WijGrijpenIn-campagne motiveert en helpt ingrijpen bij seksueel grensoverschrijdend gedrag. <https://www.sensoa.be/actueel/wijgrijpenin-campagne-motiveert-en-helpt-ingrijpen-bij-seksueel-grensoverschrijdend-gedrag>
- Stad Brussel. (2022). Actieplan 'Niets zonder mijn toestemming'. [https://www.brussel.be/sites/default/files/bxl/Niets zonder mijn toestemming.pdf](https://www.brussel.be/sites/default/files/bxl/Niets%20zonder%20mijn%20toestemming.pdf)
- Stad Gent. (2022). *Campagne tijdens Gentse Feesten: "Nee is nee, enkel ja is oké"*. <https://stad.gent/nl/samenleven-welzijn-gezondheid/nieuws-evenementen/campagne-tijdens-gentse-feesten-nee-nee-enkel-ja-oke>

- Stad Gent. (2023, 7 maart). *Omstaandertrainingen leren personeel NMBS en De Lijn omgaan met ongewenst gedrag*. <https://stad.gent/nl/over-gent-stadsbestuur/nieuws-evenementen/omstaandertrainingen-leren-personeel-nmbs-en-de-lijn-omgaan-met-ongewenst-gedrag>
- Staes, B. (2021, 8 november). Meldingsplatform en voltijdse 'coördinator seksueel geweld': zo reageert Gent op schreeuw om veiliger nachtleven. *Nieuwsblad*. https://www.nieuwsblad.be/cnt/dmf20211108_96452908
- Universiteit Antwerpen. (2021). *Orange your university*. <https://www.uantwerpen.be/nl/overuantwerpen/pers/persberichten-nieuws/2021/orange-your-university/>
- Universität Freiburg. (2021). *Campaigns: United against sexual harassment*. <https://www.unifr.ch/campus/en/support/conflicts-and-discrimination/respect-and-harassment/campaigns-united-against-sexual-harassment.html>
- Universiteit Gent. (2023). *Ongewenst seksueel gedrag: wat kan je doen?*. <https://www.ugent.be/student/nl/meer-dan-studeren/wel-in-je-vel/trustpunt/ongewenst-seksueel-gedrag-als-student.htm>
- UZA. (2021, 10 november). Antwerps zorgcentrum voor slachtoffers van seksueel geweld opent zijn deuren. <https://www.uza.be/antwerps-zorgcentrum-voor-slachtoffers-van-seksueel-geweld-opent-zijn-deuren>
- Van Damme, S. (2021, 17 november). Burgemeester De Clercq: "Vanaf januari kan iedereen training volgen om te reageren op ongewenst gedrag". *HLN*. <https://www.hln.be/gent/burgemeester-de-clercq-vanaf-januari-kan-iedereen-training-volgen-om-te-reageren-op-ongewenst-gedrag~afc87057/>
- YouGov. (2018). *Press Association Survey Results*. http://d25d2506sfb94s.cloudfront.net/cumulus_uploads/document/kuck5zispj/PressAssociation_180606_FestivalsHarrassment_w.pdf

Appendix 1. Scenario's seksuele intimidatie in het nachtleven, op de campus, en op een festival

Nachtlevens:

“Je gaat om 11 uur 's avonds naar een café in de stad. In het café is het druk. Je ziet vier jongens rondom een meisje staan. Je merkt dat het meisje de jongens niet kent. De jongens maken schunnige opmerkingen tegen het meisje, en leggen hun arm ongewenst om haar schouders. Het is duidelijk dat het meisje dit niet leuk vindt, maar ze kan zich niet zomaar losmaken.”

Wat vind jij dat de uitbater van het café kan en/of moet doen om dergelijke situatie te voorkomen? Indien je geen aanbeveling hebt, vul dan “ik weet het niet” in.

Campus hogeschool/universiteit: “Het is een warme dag in de maand mei. Je bent les aan het volgen en je zit op de laatste rij. Een van jouw medestudentes passeert jou en plots hoor je een groepje studenten fluiten naar haar. Jouw medestudente schaamt zich en neemt snel plaats, ze is er zichtbaar van aangedaan. Tijdens de pauze passeert ze diezelfde jongens opnieuw en één van hen raakt ongewenst haar billen aan.”

Wat vind jij dat de hogeschool/universiteit kan en/of moet doen om dergelijke situaties te voorkomen? Indien je geen aanbeveling hebt, vul dan “ik weet het niet” in.

Festival: “Je bent op een festival. Het is zeer druk en iedereen danst dicht tegen elkaar. Je merkt dat een jongen doelbewust schuurt tegen het achterwerk van een meisje. Het is duidelijk dat het meisje de jongen niet kent en dit niet leuk vindt. Ze kan echter niet weg door de mensenmassa.”

Wat vind jij dat de organisator van het festival kan en/of moet doen om dergelijke situaties te voorkomen? Indien je geen aanbeveling hebt, vul dan “ik weet het niet” in.

Appendix 2. Codeboom van de aanbevelingen, gebaseerd op de 5 A's

1. **Weet ik niet** ($0 = \text{weet ik niet} / 1 = \text{weet ik wel}$)
2. **Meer preventieve maatregelen voorzien** ($0 = \text{nee} / 1 = \text{ja}$): meer security inschakelen, stickers in toiletten hangen, meldingspunten installeren, sensibilisatiecampagne oprichten, infrastructuur aanpassen, ...
3. **Anderen betrekken** ($0 = \text{nee} / 1 = \text{ja}$) : de hulp van anderen inroepen, zoals andere omstanders of iemand met autoriteit, de politie bellen
4. **Afleiding creëren** ($0 = \text{nee} / 1 = \text{ja}$) de aandacht weghalen van de gebeurtenis en op jou richten, een vraag stellen, Doen alsof je de persoon die wordt lastiggevallen kent en begin over iets alledaags
5. **Afzonderen** ($0 = \text{nee} / 1 = \text{ja}$) het slachtoffer fysiek uit de situatie halen, of de dader weghalen
6. **Aanspreken** ($0 = \text{nee} / 1 = \text{ja}$): de dader en/of het slachtoffer aanspreken
7. **Aanwezig blijven** ($0 = \text{nee} / 1 = \text{ja}$) : de situatie in het oog houden en achteraf het slachtoffer ondersteuning bieden.

Appendix 3. Materiaal initiatieven ter preventie van seksuele intimidatie in het nachtleven

Brussel 'Niets zonder mijn toestemming' actieplan poster

Bron: <https://stammbarbxl.com/2022/02/23/action-plan-nothing-without-my-consent/>

Appendix 4. Materiaal initiatieven ter preventie van seksuele intimidatie op de campus

4A. Posters Universiteit van Freiburg

Bron: <https://www.unifr.ch/campus/en/support/conflicts-and-discrimination/respect-and-harassment/campaigns-united-against-sexual-harassment.html>

4B. Interne welzijscampagne Universiteit Gent

Bron: <https://www.comco.be/cases/goed-in-je-vel-aan-de-ugent-interne-campagne-rekent-af-met-welzijsclich%C3%A9s>

4C. UAntwerpen. Campus Middelheim in oranje verlicht voor de actie Orange Your University

Bron: <https://www.uantwerpen.be/nl/overuantwerpen/pers/persberichten-nieuws/2021/orange-your-university/>

4D. Foto Betoging Gent, 15 februari 2022. Op de banner staat: UGRENS OVERSCHRIJDEND GEDRAG.

Bron: <https://www.demorgen.be/meningen/slachtoffers-en-klokkenluiders-grensoverschrijdend-gedrag-aan-ugent-verdienen-beter-dan-dit~b38f87e7/>

4E. It Stops Now Toolkit

Bron: <https://www.itstopsnow.org/en/toolkit>

Appendix 5. Materiaal initiatieven ter preventie van seksuele intimidatie op festivals

5A. WECANDANCE festival – vraagteken bij meldpunt, met daarbij uitleg van de ‘safe space’ en Ask for Angela

Bron: https://www.gva.be/cnt/dmf20220808_91627430

5B. Gentse Feesten ‘Niet OK’ stickercampagne

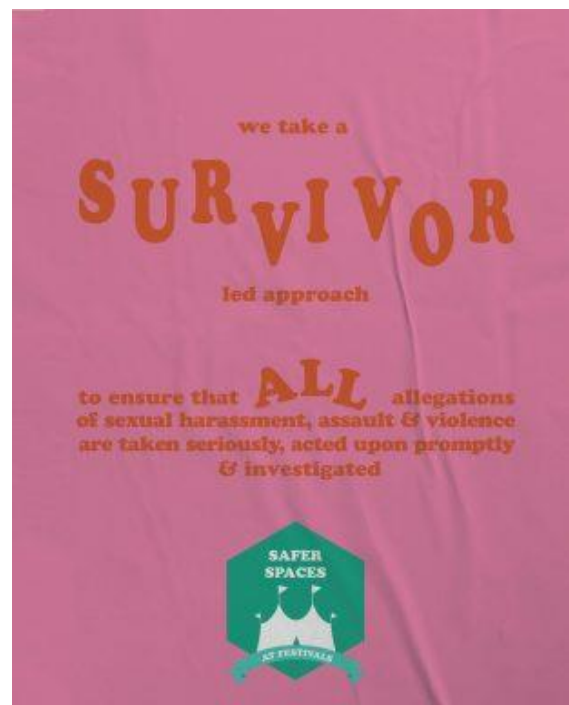
Bron: <https://stad.gent/nl/samenleven-welzijn-gezondheid/nieuws-evenementen/campagne-tijdens-gentse-feesten-nee-nee-enkel-ja-oke>

5C. Gentse Feesten 'Nee is nee, enkel ja is oké' spandoek

Bron: <https://www.openvldgent.be/nl/Nieuws/754-Opnieuw-Meldpunt-grensoverschrijdend-gedrag-op-Gentse-Feesten>

5D. Safer Spaces At Festivals campagne posters

Bron: <https://aiforg.com/initiatives/safer-spaces/>

5E. Charter Safer Spaces At Festivals

We, the undersigned, are committed to promoting and upholding best practice to address incidents of sexual assault or harassment and to ensuring that our festivals are safe and inclusive spaces.

We are reaffirming our commitment to taking the following steps to deliver a safe environment for audiences, performers, and workforce:

1. Every allegation of sexual assault or harassment will be taken seriously by event organisers, who will take a survivor-led approach that is underpinned by policies, procedures, and training. Where relevant, we will work with appropriate authorities to ensure that the survivor's complaint is acted upon promptly and investigated.
2. We have specific policies and procedures in place for addressing sexual assault and harassment onsite. These policies are clearly available on our websites and communicated to audiences, staff, contractors, and artists pre-show and where relevant, during the event. These are supplemented by clear, robust reporting and disclosure procedures including how to report incidents onsite and post event. This also includes relevant health guidance and connections to local services such as local Rape Crisis centres, sexual assault, and referral centres (SARCs) and appropriate aftercare services.
3. We will actively promote the principle of consent regarding sexual activity onsite at our events. Consent is defined as someone engaging in sexual activity if they agree by choice, and they have the freedom and capacity to make that choice. Consent can be revoked at any time.
4. We commit to providing training for staff and volunteers on both how to proactively monitor for and deal with incidents of sexual assault and harassment. Training will be provided in these areas and delivered by specialist providers where relevant: *prevention, reporting procedure, victim support and awareness*. We will ensure that relevant staff are equipped to proactively support survivors.

Signatories:

Association of Independent Festivals
Contact - Phoebe Rodwell, Membership & Operations Coordinator: phoebe@aiforg.com

Bron: <https://aiforg.com/initiatives/safer-spaces/>